

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

ním znalostem o kultivaci meruňky v našich zemích. Nejen v archeobotanických nálezech velkomoravskou dobou počínaje /např. Mikulčice/, ale i v pozdějším středověku se u nás objevuje vesměs broskvoň, jak také potvrzují roztroušené záznamy v písemných pramenech /při popisech vinohradů apod./. Meruňka začíná vystupovat častěji prakticky až v novověkých elaborátech. Olomoucký nález zatím tedy naznačuje, že v našich zemích znal středověk meruňku opravdu velmi málo; daleko více byla rozšířena broskvoň /viz též Crescentius, který mluví jen o broskvoni/.

Nevíme dosud, kdy přesně a odkud především k nám začalo pronikat pěstování meruňky, pro starší středověk nemáme u nás a prakticky ani jinde ve střední Evropě konkrétnějších dokladů. Z doby římské pochází z oblasti severně od Alp nepatrný počet nálezů, takže nelze ji u nás předpokládat ani v době hradištní. Objevila se patrně až později ve středověku; v našich zemích je nejpravděpodobnější postup z pannonské oblasti. Její objev v nálezech z Olomouce může být do jisté míry podmíněn nejen polohou na cestě z jihu do Pobaltí, ale i existencí významné církevní residence, jejíž hospodářství ovlivňovalo místní poměry.

Der erste Aprikosenfund /Armeniaca vulgaris Lam./ in Olomouc /Bez. Olomouc/. Nach schriftlichen Berichten tritt die Aprikose in Mitteleuropa relativ ziemlich spät in Erscheinung. Ebenfalls in archäologischen Funden gehören ihre Steinkerne zu ungewöhnlich seltenen Funden. Auf tschechoslowakischem Boden wurde der erste Fund in Olomouc auf dem Bauplatz des Kaufhauses im historischen Stadtkern in der Nähe der Kirche des Hl. Maurice getätigt. Es wurde dort eine Reihe von mittelalterlichen Objekten gefunden, die jüngeren neuzeitigen waren nur in einer geringfügigen Zahl vertreten. Die Aprikose fand man gerade in der Ausfüllung, die J. Bláha in das Ende des 16. Jahrhunderts legt. Dies stimmt mit den schriftlichen Quellen überein, denn erst am Ende des Mittelalters und hauptsächlich zu Beginn der Neuzeit erscheinen sporadisch Erwähnungen über die Aprikose bei uns. Bis zu dieser Zeit wurde nur der Pfirsich angeführt, der bei uns seit dem grossmährischen Zeitabschnitt über das gesamte Mittelalter bekannt ist.

TERÉNNÍ PRŮZKUM REGIONU HORNÍHO TOKU ROKYTNÉ A JEVIŠOVKY

/ okr. Třebíč, Znojmo /

Jaromír Kovárník, UJEP Brno

/ Obr. 47 /

V sezóně r. 1974 - 75 jsem se zaměřil na terénní průzkum oblasti sledující vodní tok Nedveky, která se u Střelice vlévá do Jevišovky. Zmíněný potok vytváří hluboké terénní zářezy zvláště v katastrech obcí Hostím, Jiřice a Střelice /okr. Znojmo/.

Zájmové území je tvořeno členitým terénem Jevišovické pahorkatiny, jinak plochého reliéfu, která je protkána hluboce zaříznutými údolními vodními toky Jevišovky, uvedeného potoka Nedveky a jejich přítoků.

Severní část zkoumané oblasti vyplňuje zejména velmi plochá Jaroměřická sníženina, kterou protéká Rokytná se svými přítoky. Není proto divu, že celá tato oblast byla osídlována během celého údobí pravěku.

Povrchové sběry v podzimním období r. 1974 potvrdily předpokládaný výskyt pravěkého osídlení v povodí Nedveky. Jde o nově zjištěné lokality Hostím I a V¹ s mladší fází moravské malované keramiky. Průzkum v průběhu roku 1975 prokázal přítomnost dalších lokalit starší i mladší fáze kultury s MMK /Ohrazenice I, okr. Třebíč; Hostím II, III, IV a Jiřice I, IV, okr. Znojmo/. Zjištěno též osídlení lidem kultury lineární a vypíchané /Hostím VI/ a nálezy paleolitické /Jiřice II, III, okr. Znojmo/.

Boňov /okr. Třebíč/

V září 1975 jsem našel na zoraném poli po pravé straně silnice vedoucí z Jaroměřic n/R do Boňova na několika místech zbytky spálené hlíny. Při bližším průzkumu okolí byl získán drobný střepový materiál, štípaná industrie a zvířecí kosti. Některé fragmenty keramického materiálu nesly výzdobu typickou pro kulturu zvoncovitých pohárů.

Hostím II /okr. Znojmo/

Sídliště se nachází na levém břehu potoka Nedveky. Jde o polohu na mírném jižním až jihozápadním svahu. Na opačném břehu ční strmější skalní útes. Lokalita je vzdálena cca 1 km východně od vesnice.

První povrchové sběry jsem zde uskutečnil v březnu 1975 a poté v listopadu téhož roku. Vyskytl se tu keramický materiál starší fáze kultury s moravskou malovanou keramikou /obr. 47 : 1-4/. Nese polychromní malbu na tmavším podkladě. Zastoupeny jsou střepy hrncovitých tvarů, mís a mís na nožkách, dále tenkostěnné pohárky. Povrchovým sběrem bylo získáno také větší množství štípané industrie, z níž bylo několik kusů patinováno.

Hostím IV /okr. Znojmo/

Asi 1 km po proudu směrem jihovýchodním od lokality Hostím II se nalézá na pravém břehu Nedveky nad Radkovským mlýnem sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou. Také zde byl získán typický střepový materiál a častý byl výskyt štípané industrie, někdy patinované.

Jiřice I /okr. Znojmo/

Téměř severně od obce ve vzdálenosti asi 400 m leží na náhorní planině sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou. Ve směru severovýchodním se nalézá hluboké údolí Nedveky se sráznými, skalnatými stěnami. Lokalita má téměř severní sklon. Stejně jako poloha, tak i výskyt nálezů keramiky /obr. 47 : 5-8/ a zejména velký počet štípané industrie je obdobný ostatním lokalitám, které sledují břehy zmíněného potoku.

Jiřice II /okr. Znojmo/

Lokalita se nachází na severovýchodní straně obce ve vzdálenosti cca 1,5 km na náhorní planině, která se zvedá nad strmým údolím potoku Nedveka. Západně asi 500 m se nalézá lokalita Jiřice I /kultura s moravskou malovanou keramikou/, zatímco ve směru východním navazuje na ni lokalita Jiřice III, s paleolitickým materiálem jiného rázu.

Zvláštností naleziště Jiřice II je extrémní výskyt rohovcového materiálu. Nachází se zde jádra a negativy lamel, odpad a ještě nezpracované kusy suroviny, která je jednak zelená až šedo zelené barvy, dále i medově žlutého barevného tónu. Některá je na recentním lomu zbarvena do červenavého odstínu. Materiál je soustředěn na místě nepravidelného elipsovitého tvaru, které je zbarveno humózní zeminou hnědočerně. Toto místo se zřetelně liší od okolí zbarvením a mírným vyvýšením. Je zajímavé, že použití materiálu shodného složení jsem zjistil na lokalitě Jiřice I. Rovněž pozoruhodný je fakt, že při tak značné koncentraci materiálu nebyl zde kromě jader zachycen žádný výrazný nástroj.

Jiřice III /okr. Znojmo/

Ve vzdálenosti cca 2 km severovýchodně od obce Jiřice jsem v říjnu 1975 objevil lokalitu s paleolitickou štípanou industrií a surovinou. Jde o polohu, která se rovněž nachází nad strmým srázem vodního toku Nedveky. Lze ji charakterizovat jako náhorní plošinu, která asi 1 km ve směru jižním začíná plynule spadat do údolí řeky Jevišovky.

Nálezový inventář tvoří surovina včetně málo výrazných bulbovaných silexů. Materiál je křídový rohovec. Patina má bělavý odstín, na recentním lomu je materiál zbarven do medově hnědého tónu. Povrch je kromě navětrávání též obroušen, což by mohlo svědčit o sekundárním přeplavení. Surovina stejného složení se vyskytuje na Kunštátsku. Místní původ této suroviny nelze zatím vylučovat vzhledem k nově objeveným místům, kde se mi podařilo zjistit výskyt rohovce /např. v katastrech obce Bačice a s patinami u obce Račice/.

Lokalita se nachází v místech silné koncentrace osídlení v období neolitu, a to zejména lidem s moravskou malovanou keramikou. Také na sídlišťích této kultury jsou nálezy patinovaných nástrojů, což nasvědčuje sekundárnímu použití bez úpravy, případně byly v neolitu reutilizovány.

V regionu, vymezeném horním tokem řeky Rokytne, Jevišovky a jejich přítoků, jsou známy již z dřívějších let paleolitické lokality / Jevišovice, Rozkoš, Střelice a j. /.² V uvedených případech jde mnohdy o jednotlivé nálezy, získané taktéž povrchovými sběry.

Materiál z obou lokalit Jiřice II a Jiřice III byl dán k rozboru, jehož výsledky budou publikovány.

Jiřice IV /okr. Znojmo/

Jde o sídliště na náhorní plošině s mírným jihovýchodním sklonem. Zajímavá je jeho poloha vzhledem k vodním tokům. Nachází se v meziříčí, kde směrem severním od sídliště ve vzdálenosti cca 700 m protéká v těžko přístupném, hlubokém údolí Nedveka a jižně sídliště ve vzdálenosti cca 550 m v mírně svažitém a přístupném údolí Jevišovka.

Podle nálezů keramiky lze toto sídliště zařadit do mladší fáze kultury s moravskou malovanou keramikou. Sídliště leží jihovýchodně od obce.

Lesůňky I /okr. Třebíč /

Sídliště se rozkládá na svahu po obou stranách silnice vedoucí do Šebkovic asi 500 m za obcí Lesůňky. Zjistil jsem je na podzim roku 1970, kdy hlubokou orbou byly narušeny sídlištní objekty. Povrchovým sběrem a sondou č. 1 byla získána série nálezů, která dovoluje zařadit popisovanou lokalitu do II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou podle třídění Palliardiho. Ze zmíněného sídliště pochází keramický materiál takměř všech tříd a typů /obr. 47 : 9-13/. Vyskytl se zde miniaturní tvar nádoby, častější jsou nálezy antropomorfní plastiky a zoomorfní plastiky, která je v jednom případě bíle inkrustována. Četná je štípaná industrie z rohovce a křišťálu. Zastoupena je rovněž kamenná broušená industrie, zejména typ lichoběžníkovité sekerky.

V okolí jsem podchytil ještě další neolitické lokality včetně J. Palliardim uváděného sídliště v "bývalé cihelně".³

Ratiběřice /okr. Třebíč /

V podzimním období r. 1975 jsem východně obce zjistil lokalitu s keramikou mladohalštatského rázu. Byly nalezeny střepy amforovitých tvarů a zejména misek a košíků. U jednoho z nich bylo ucho vytaženo v hrotitý výběžek. Povrch nádob je tuhován a uvnitř zdoben geometrickými vzory.

Výčapy I /okr. Třebíč /

Východně obce jsem v říjnu 1975 zjistil sídliště mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Na keramickém materiálu /obr. 47 : 14-16/ se vyskytla plastická výzdoba tzv. sovích hlaviček. Pochází odtud také cibulovité výčnělek, typický pro stupeň Ib dle klasifikace J. Palliardiho.

Zmíněné sídliště nebylo osídleno jednorázově, neboť se současně vyskytuje mladohalštatský keramický materiál.

Výčapy II /okr. Třebíč /

Lokalitu jsem objevil téměř současně na podzim r. 1975 s lokalitou Výčapy I. Leží na témže svahu, ale je od předcházející posunuta asi o 1 km severně. Nadmořská výška zde dosahuje 490-500 m, a proto náleží k nejvýše položeným lokalitám sledovaného regionu. Podle materiálu /obr. 47 : 17-20/ jde rovněž o osídlení lidu s kulturou moravské malované keramiky. Byly zde nalezeny části nádob, tenkostěnná keramika, závaží s excentricky umístěným otvorem a štípaná industrie.

P o z n á m k y :

- 1 J. Kovárník, Přehledy výzkumů 1974, AÚ ČSAV Brno.
- 2 J. Skutil, HP 10, 1932-33, 117; obr. 2; týž, HP 12, 1935-36, 5; týž, Příroda 23, 1930, 295.
- 3 J. Palliardi, Die relative Chronologie der jüngeren Steinzeit in Mähren, WPZ 1, 1914, 261, obr. 5.

Terrainerforschung der Region des oberen Flusslaufes der Rokytná und Jevišovka /Bez. Třebíč, Znojmo/. In der Saison 1974/75 wurde eine Terrainuntersuchung der Interessensphäre des oberen Flusslaufes der Rokytná, Jevišovka und deren Nebenflüsse durchgeführt. Lesefunde bestätigten das vorausgesetzte Vorkommen einer prähistorischen Besiedlung der verfolgten Region.

Es wurde die Anwesenheit weiterer Lokalitäten bewiesen, besonders der älteren und jüngeren Stufe der Kultur mit MBK /Hostím I - V, Jiřice I, IV, Bez. Znojmo; Lesůnky I, Výčapy I, II, Bez. Třebíč/. Man hat auch die Besiedlung der Träger der Linear- und Stichbandkeramik /Hostím VI, Bez. Znojmo und Funde paläolithischen Alters /Jiřice II, III, Bez. Znojmo/ festgestellt.

P R A V Ě K É N Á L E Z Y V G O T T W A L D O V Ě - M A L E N O V I C Í C H

/ okr. Gottwaldov /

Vřt D o h n a l, Vlastivědný ústav, Olomouc

V zimě 1975/1976 byla vyhloubena rýha pro plynovodní potrubí z Malenovic do Kvítkovic. Trasa vede přes polní trať "Mezcestí", která je známa hojnými pravěkými nálezy, ponejvíce z období kultury lužických popelnicových polí. Rýha je vzdálena asi 25 m jižně od silnice do Gottwaldova. V úseku od točny trolejbusů naproti Závodů přesného strojírenství v Malenovicích směrem západním výkop prohlédl J. Frydecký z Otrokovic a zjistil, že rýha protala řadu pravěkých objektů. Od zmíněné točny do vzdálenosti 500 m od ní se nachází celkem devět nepravidelně od sebe vzdálených jam, z nichž čtyři byly těsně vedle sebe, ostatní ve větších vzdálenostech. Jámy měly tmavou hlinitou výplň často s uhlíky a s červeně vypálenou hlínou, která ve čtyřech případech vytvářela na dnech jam téměř souvislou mazanovicovou vrstvu. Většina objektů byla 80-100 cm hluboká, dna tří nejhlubších jam sahala 120 - 150 cm pod dnešní povrch. V řezu jámy měly tvar mísovité. Podle nálezů získaných ze stěn průkopů můžeme jeden objekt datovat do neolitu, tři jámy do období kultury lužických popelnicových polí a zbývající jsou neurčitelné. Z povrchového sběru na trase plynovodu pochází okrajový střep z menší laténské tuhové situlky.

P o z n á m k a :

- 1 V. Dohnal, Osídlení východní Moravy lidem lužických popelnicových polí, kandidátská disertační práce /nepubl. rukopis uložený ve Stát. vědecké knihovně v Olomouci/, Olomouc 1969, 57-62; S. Stuchlík, Osídlení Podřevnicka v době laténské, VVM XXVI-3, 1974, 262-268; B. Klíma jr., Zachraňovací akce v Gottwaldově-Malenovicích /okr. Gottwaldov/, PV 1972, Brno 1973, 32.

Prähistorische Funde in Gottwaldov - Malenovice /Bez. Gottwaldov/. Bei Legung der Gasleitung über die Feldflur "Mezcestí", die durch prähistorische Funde bekannt ist, erfasste man in einem 500m langen Abschnitt insgesamt neun prähistorische Objekte. Einige waren knapp nebeneinander, andere in grösserer Entfernung voneinander. Nach den aus den Wänden des Durchstiches gewonnenen Scherben war eine Grube neolithisch, drei stammen aus dem Zeitabschnitt der Lausitzer Urnenfelderkultur und die übrigen sind nicht bestimmbar. Lesefunde erbrachten einen Scherben von einer kleinen latenezeitlichen Graphittonsitula.

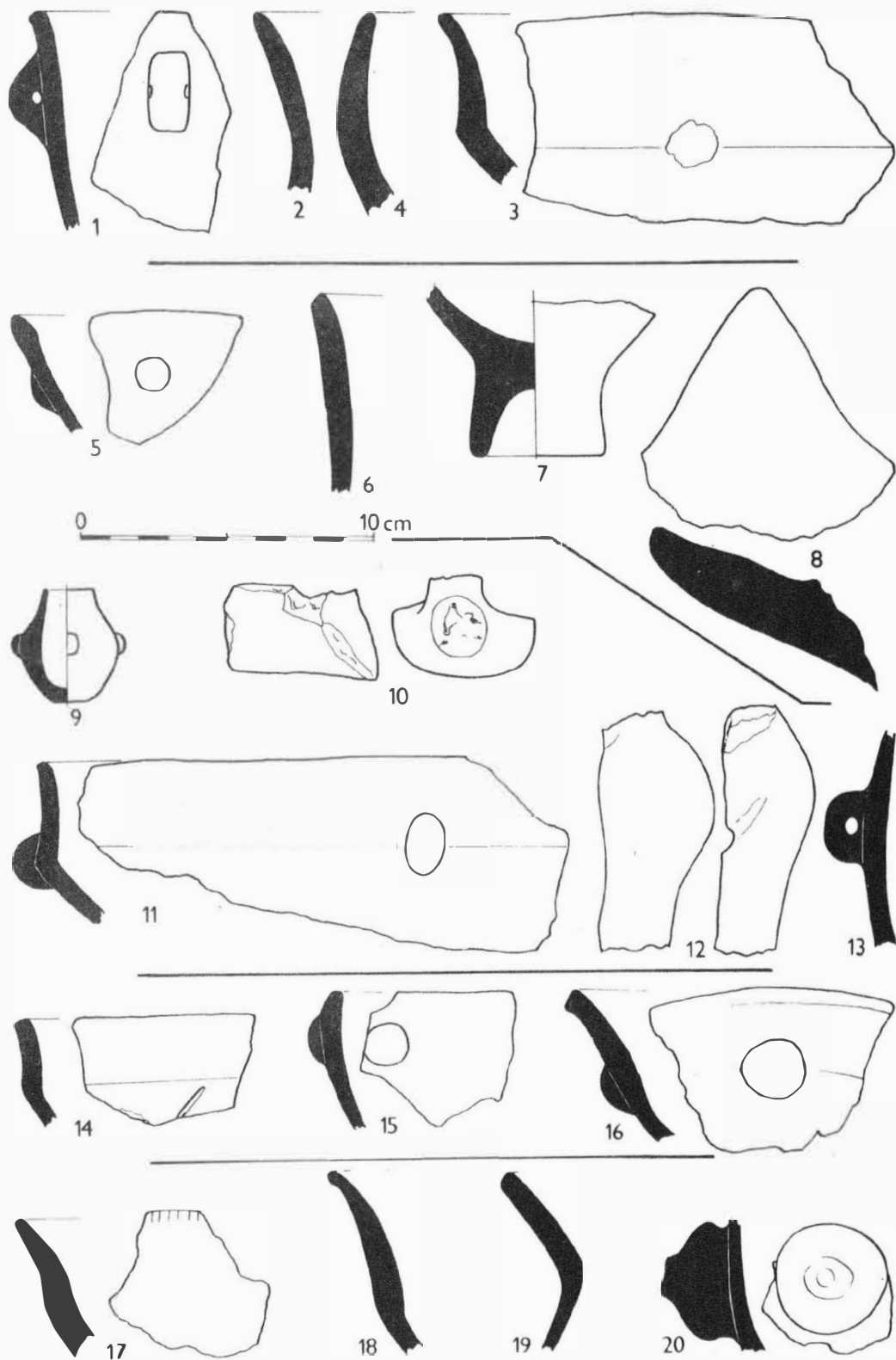
N O V Ě N Á L E Z Y Z L E D N I C E

/ okr. Břeclav /

Bohuslav K l í m a, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 48 /

Spolupracovník ústavu Jos. Benada prohlédl na jaře 1975 pečlivě úzké rýhy, otevřené za novými zemědělskými budovami západně silnice z Lednice do Bulhar v rámci melioračních úprav rozsáhlých pozemků. Jedna z nich protala blíže prvního ohbí silnice mělce zahloubený sídlištní objekt, z jehož popelovité výplně získal nehojný střepový materiál. Bylo možno z něho rekonstruovat dvojchou amforu s rovným a

Obr. 27

Neolitická keramika z lokalit na horním toku Rokytná a Jevišovka. - Neolithische Keramik von Lokalitäten am oberen Flusslauf der Rokytná und Jevišovka. 1-4 Hostim /okr. Znojmo/ II; 5-8 Jiřice /okr. Znojmo/ I; 9-13 Losunky /okr. Třebíč/ I; 14-16 Výčapy /okr. Třebíč/ I; 17-20 Výčapy /okr. Třebíč/ II.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné